

Отже, нами розглянуто інновації для розвитку педагогічної освіти Республіки Польща, впровадження сучасних технологій у навчальний процес; розвиток цифрових компетентностей вчителів синхронізуються зі світовими освітніми тенденціями, сприяють наданню якісних освітніх послуг, підвищенню професійного рівня вчителів, адаптуванню навчального процесу і навчального середовища до сучасних потреб і вимог учнів.

Література

1. Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2017/18. Informacje statystyczne / Zespół autorski: Radosław Jabłoński, Teresa Miszke, Karina Pokrywka, Katarzyna Rybicka, Magdalena Wiktor, Hanna Zielińska, Anna Żochowska. Warszawa, Gdańsk. 2018. 246 s.

УДК 376-056(477.46)

Горішна Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
соціальної педагогіки і соціальної роботи
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
nadiahorishna@yahoo.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

Протягом останніх десятиліть питання організації інклюзивного навчання дітей з розладами аутичного спектру (РАС) набуває все більшої актуальності в Україні під впливом двох основних чинників. По-перше, щороку зростає чисельність дітей, які мають такі розлади: протягом останніх п'яти років Міністерство охорони здоров'я України фіксує щорічне підвищення рівня діагностики РАС на 25–30% [6, с. 26]. У 2017 році було зареєстровано понад 7 тисяч таких дітей. Проте за оцінками фахівців їхня чисельність є в 10 разів більшою. Ці підрахунки корелюються із даними ВООЗ, за статистикою якої 1-на дитина із 160-ти має РАС [1]. По-друге, орієнтація на інклюзивне навчання як пріоритетний напрям розвитку вітчизняної системи шкільної освіти актуалізує питання реалізації прав на освіту та соціальну інтеграцію дітей з порушеннями психофізичного розвитку, зокрема й дітей з РАС.

Інклюзивна освіта, з одного боку, допомагає дітям з особливими освітніми потребами інтегруватися у соціальне середовище, сприяє формуванню у них необхідних соціальних навичок, з іншого – робить середовище більш чутливим і толерантним до таких дітей. Проте для того, щоб інклюзія стала позитивним досвідом, мусять бути забезпечені певні умови, інакше вона призведе до ситуації, коли дитина з особливими освітніми потребами лише фізично присутня у школі, але неінтегрована соціально, коли їй не забезпечено належної освітньої програми та необхідних умов здобуття освіти, які визначаються особливостями її нозології [3, с. 264–265].

Результати аналізу наукових джерел з проблеми дослідження свідчать, що, незважаючи на розмаїття напрямів досліджень аутизму у дітей вітчизняними

вченими, питанням їх інклюзії присвячена невелика кількість дослідження. Зокрема, висвітлюються психологічні аспекти інклюзивної освіти дітей зі спектром аутичних порушень (В. Синьов, Д. Шульженко), чинники та проблеми інклюзивного навчання даної категорії дітей (Н. Когутяк, Т. Скрипник, Л. Рибченко), готовність дітей із аутизмом (Х. Сайко, В. Яковенко) та педагогів (Н. Івашура, Ю. Смолянко, Д. Качура) до навчання та викладання в умовах інклюзії.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей організації інклюзивного навчання дітей з аутичними порушеннями.

Ключовими факторами успішної інклюзії таких дітей є розуміння суті даного захворювання. Симптоматика РАС проявляється у порушеннях у сфері соціальної взаємодії; низькому рівні комунікативних здібностей; відсутності тісних емоційних стосунків із близькими людьми; несформованості мотивів спілкування з ровесниками; стереотипності в поведінці, що проявляється у прагненні зберегти звичні умови життєдіяльності, опорі найменшим спробам змінити їх; гіперсензитивності при фізичному контакті, страхах і фобіях; інших мовленнєвих, рухових і поведінкових розладах [2, с. 63; 3, с. 264; 5, с. 127].

Включення дітей з аутизмом у масову освітню систему в дошкільному і в шкільному віці може мати значний вплив на їхній розвиток, зокрема, на підвищення рівня мовленнєвих та комунікативних навичок, навичок соціалізації та інтелектуального рівня [3, с. 264]. На відміну від дітей з іншими видами порушень психофізичного розвитку, велика частина дітей з РАС можуть успішно навчатися за загальною шкільною програмою. Збережений інтелект, гарна пам'ять, нормальне візуальне сприйняття дозволяють дитині успішно освоювати навчальний матеріал. Навчання у загальноосвітній школі потрібне дітям з аутизмом, напевно, більше, ніж іншим, але разом з тим для них воно пов'язане із значно більшими труднощами, порівняно з іншими категоріями дітей з особливими освітніми потребами [3, с. 266].

Забезпечення повноцінної інтеграції дітей з аутизмом є непростим завданням, особливо зважаючи на ситуацію у системі освіти України. Серед основних проблем у сфері інклюзивного навчання дітей з РАС називають: нестачу педагогічних кадрів, здатних задовольняти спеціалізовані потреби дітей з аутизмом; низький рівень психологічної діагностики РАС; брак навчально-методичних та матеріально-технічних ресурсів загальноосвітніх шкіл для реалізації інноваційних психолого-педагогічних технологій інклюзивного навчання; відсутність розуміння сутності та значення інклюзивної освіти з боку усіх учасників освітнього процесу: адміністрації, вчителів, батьків, учнів [5, с. 126–127].

Навчання дітей з РАС в умовах інклюзивної освіти вимагає створення низки спеціальних умов: структурованого та передбачуваного навчального середовища (розпорядку дня/тижня у формі намальованого календаря, додаткових пояснень/інструкцій дитині щодо правил поведінки, запланованої діяльності при можливості також підкріплених візуальними знаками); належної організації середовища – кімнати, класу з відповідним забезпеченням наочних матеріалів, зон для навчання/гри тощо; врахування «сенсорного профілю»

дитини і відповідної адаптації, наприклад, для зменшення гіперчутливості може виникнути потреба у заміні флуоресцентних ламп на звичайні, вдяганні навушників при підвищенні рівня шуму у класі тощо; мультисенсорного стилю навчання з врахуванням сенсорних переваг дитини – відповідно дітям-візуалам потрібний один стиль навчання, дітям з домінуючим слуховим каналом – інший, сенсо-моторним – ігрові завдання тощо; фахівців у сфері спеціальної педагогіки і психології, асистентів вчителя [3, с. 267]. Зарубіжний досвід організації інклюзивної освіти дітей з РАС свідчить, що важливими чинниками її ефективності та успішності є також впровадження індивідуальних програм розвитку та спеціальних навчальних програм, орієнтованих на комплексний, соціально-комунікативний, когнітивний чи комплексний розвиток дітей з РАС [4; 7; 8].

Забезпечення повноцінної інтеграції дітей з аутизмом є непростим завданням і вимагає системи заходів, основними з яких є розробка і впровадження нових підходів до організації навчального процесу та простору, індивідуальних програм розвитку та спеціальних програм.

Література

1. Міністерство охорони здоров'я. 5 міфів про аутизм. URL: <https://moz.gov.ua/article/health/5-mifiv-pro-autizm> (дата звернення: 17.03.2020).
2. Мухіна А. Ю., Серомаха Н. Є. Особливості застосування методу прикладного аналізу поведінки дітей з розладами аутистичного спектру. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. Старобільськ, 2019. № 1 (324). Ч. 2. С. 62–69.
3. Рибченко Л. К. Інклюзивне навчання дітей з аутизмом в загальноосвітній системі навчання. *Актуальні питання корекційної освіти*. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 5 (1). С. 261–270.
4. Романчук О. Розлади спектру аутизму. Львів: Колесо, 2009. 169 с.
5. Синьов В. М., Шульженко Д. І. Інклюзивні проблеми дітей з аутистичним спектром порушень в загальноосвітній школі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 32. Ч. 2. С. 125–129.
6. Тарасун В. Аутологія: теорія і практика: підручник. Київ: «Вадекс», 2018. 590 с.
7. Rogers S. J., Bennetto L. Intersubjectivity in autism: The roles of imitation and executive function. *Autism spectrum disorders: A transactional developmental perspective*. 2000. Т. 9. С. 79–107.
8. Tachibana Y., Miyazaki C., Ota E., Mori R., Hwang Y., Kobayashi E., Kamio Y. A systematic review and meta-analysis of comprehensive interventions for pre-school children with autism spectrum disorder (ASD). *PLoS ONE*. 2017. № 12 (12). <http://doi.org/10.1371/journal.pone.0186502>